

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут культурології
Національної академії мистецтв України
Ministry of Education and Science of Ukraine
Rivne State University of the Humanities
National Academy of Arts of Ukraine
Institute for cultural research
(Institute of culturology)
National Academy of Arts of Ukraine**

**УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА :
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ
Науковий збірник**

**UKRAINIAN CULTURE :
THE PAST, MODERN, WAYS OF DEVELOPMENT
Scientific journals**

**Напря́м : Мистецтвознавство
Branch : Art Criticism**

**За загальною редакцією В. Г. Виткалова
Editor-in-Chief V. Vytkalov**

**Засновано у 1995 році
Founded in 1995**

**Випуск 30
Issue 30**

**Рівне : РДГУ, 2019
Rivne : Rivne State University in the Humanities, 2019**

УДК 94(477)

Співзасновники: Рівненський державний гуманітарний університет та Інститут культурології Національної академії мистецтв України; видавець: Рівненський державний гуманітарний університет

Збірник перереєстрований МОН України як фахове видання з мистецтвознавства (Постанова № 1-05/4 від 22.12.2016 р.)

Друкується за рішенням вчених рад РДГУ (протокол № 10 від 28 листопада 2019 р.) та Інституту культурології НАМ України (протокол № 10 від 21 листопада 2019 р.)

Видання зареєстровано: ISSN International Centre (Paris, FRANCE): ISSN № 2411-1546 (Print)

Видання індексується: Index Copernicus (Польща), Google Scholar, РИНЦ (РФ); «Cosmos» (США) та «Research Gate», «Research Bible» (Німеччина); «CEEOL»

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації видано Міністерством юстиції України, серія КВ № 22258-12158 ПР від 20.05.2016 р.

Головний редактор:

Виткалов Сергій Володимирович – доктор культурології, професор кафедри культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет (Україна)

Редакційна колегія:

Чміль Ганна Павлівна – доктор філософських наук, професор, академік Національної академії мистецтв України, директор Інституту культурології НАМ України – голова, (культурологія)

Виткалов Володимир Григорович – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства, Рівненський державний гуманітарний університет, відповідальний секретар (Україна).

Афоніна Олена Сталівна – доктор мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури, НАКККіМ (Україна), (мистецтвознавство)

Душний Андрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри народних музичних інструментів та вокалу, Дрогобицький державний педагогічний університет ім. І. Я. Франка, член-кореспондент Міжнародної академії наук педагогічної освіти (Україна), (мистецтвознавство)

Герчанівська Поліна Евальдівна – доктор культурології, професор, завідувач кафедри культурології та інформаційних комунікацій, НАКККіМ (Україна), (культурологія)

Гончарова Олена Миколаївна – доктор культурології, професор, професор кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, КНУКіМ (Україна), (культурологія)

Zukow Walery – Associative professor, Department of Spatial Management and Tourism, Nicolaus Copernicus University in Torun, Torun (Poland), (культурологія)

Копієвська Ольга Рафаїлівна – доктор культурології, професор, завідувач кафедри арт-менеджменту та івент-технологій, НАКККіМ (Україна), (культурологія)

Muszkieto Radoslaw – prof. UMK profesor uniwersytetu Katedra Kultury Fizycznej Nicolaus Copernicus University, Toruń, експерт Міністерства національної освіти (Республіка Польща) (культурологія мистецтвознавство)

Мартич Руслана Василівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Київський університет ім. Б. Грінченка (Україна), (культурологія)

Петрова Ірина Владиславівна – доктор культурології, професор, завідувач кафедри івент-менеджменту та індустрії дозвілля, КНУКіМ (Україна), (культурологія)

Скорик Адріана Ярославівна – доктор мистецтвознавства, професор, проректор із наукової роботи, Національна музична академія України ім. П. І. Чайковського (Україна), (мистецтвознавство)

Сташевська Інна Олегівна – доктор педагогічних наук, заслужений діяч мистецтв України, професор, проректор з навчальної роботи, Харківська державна академія культури (Україна), (мистецтвознавство)

Сташевський Андрій Якович – доктор мистецтвознавства, професор, заслужений діяч мистецтв України, завідувач кафедри народних інструментів, Харківська державна академія культури (Україна), (мистецтвознавство)

Татарнікова Анжеліка Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хорового диригування, Одеська національна музична академія ім. А. В. Нежданової (Україна), (мистецтвознавство)

Шабанова Юлія Олександрівна – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії і педагогіки НТУ «Дніпровська політехніка» (Україна), (культурологія, мистецтвознавство)

Яковлев Олександр Вікторович – доктор культурології, директор, Київська муніципальна академія естрадного циркового мистецтва (Україна), (культурологія)

Жукова Наталія Анатоліївна – доктор культурології, доцент, професор кафедри графіки, в.о. зав. кафедри НТУ України «КПІ» ім. І. Сікорського (Україна), (культурологія)

Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : наук. зб. Вип. 30 / упоряд. і наук. ред. В. Г. Виткалов ; редкол.: Г. П. Чміль, В. Г. Виткалов, О. С. Афоніна та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. Рівне : РДГУ, 2019. 194 с.

Редагування англійського тексту анотацій – канд. пед. наук, доц. кафедри практики англійської мови РДГУ **Фрідріх А.В.**

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

ISSN 2411-1546

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2019

© Інституту культурології Національної академії мистецтв України, 2019

**КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ В НОВИХ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ОБСТАВИНАХ**

Виткалов Сергій Володимирович – доктор культурології, професор
кафедри культурології і музеєзнавства,
orcid.org/00-01-6362-9517
DOI

sergiy_vsv@ukr.net

Виткалов Володимир Григорович – кандидат педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри культурології і музеєзнавства,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне
orcid.org/0000-0003-0625-8822

Аналізується тематичний ряд наукових статей, надісланих до фахового, науко-метричного збірника «Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку», Вип. 30 («мистецтвознавство»), виявляється проблематика, що є предметом наукового зацікавлення дослідників.

Ключові слова: науковий пошук, культурно-мистецьке життя, сучасність, історична ретроспектива, міжкультурний вимір.

Сучасне життя, незважаючи на напруженість суспільно-політичної та економічної ситуації, демонструє глибоку зацікавленість науковців національною культурно-мистецькою проблематикою, вбачаючи в ній дієвий засіб відновлення історичної правди, пошуку шляхів виходу з духовної кризи тощо. Знаходить це втілення і в наукових збірниках, що упродовж значного часу друкуються на нашій кафедрі, здобувши репутацію оригінальних форм репрезентації наукового пошуку дослідників не лише України, але й Китаю, Кореї, Польщі, РФ, Азербайджану та інших країн світу.

У цьому випуску збережено традиційну його структуру, а саме він має три розділи, матеріал яких відтворює, відповідно, історичний аспект культурно-мистецького життя (розділ I), теоретичні проблеми національного мистецтва (розділ II) і розділ III – «Повідомлення та рецензії».

Регіональна культурна практика – це та сфера, на якій тримається художня діяльність країни, адже саме регіони є носіями численних культурних ініціатив, зберігають безліч яскравих артефактів, там зароджується чимало нових форм культурної діяльності. Саме в регіонах концентрується безліч осіб, що своєю творчою діяльністю принесли славу Україні. Отже, регіональний блок матеріалів є традиційно об'ємним, підтверджуючи актуальність ролі регіонів не лише у сьогоденні, але й в історичній ретроспективі.

Стосовно тематичної складової, то чи не найбільший обсяг матеріалу посідає інформація, спрямована на висвітлення творчості окремих постатей, що залишили помітний слід у різних видах мистецтва регіону, зокрема Л. Січинського, який, у культурному просторі Галичини залишився не лише відомим композитором, автором різноманітних хорових чи інструментальних творів, але й увійшов в історію як помітний публіцист, автор 10 розвідок у провідному часопису «Діло» про стан тогочасного музичного життя Львова, його художні колективи та критичний аналіз їх репертуару (У. Молчко).

Сюди можна зарахувати й розвідки про композитора другої половини ХХ ст. Г. Мірецького – першого професіонального композитора Волині, автора оперних, симфонічних, вокально-симфонічних творів та низки обробок народних і естрадних пісень, популярних у минулу добу. Аналізуючи характерні ознаки його творчості, внесок до регіональної культурної скарбниці, акцентується увага й на його співпраці з місцевими поетами та організаторами культурного простору (В.Мойсіюк).

Сюди ж віднесемо й розвідку (В. Мрочко, І. Кириченко), змістом якої також є творчість згаданого вище композитора, утім спрямовану на виявлення специфіки його камерно-вокальної творчості, підготовленої за поезією О. Богачука, що має й сьогодні помітний вплив на стан вокально-інструментальної творчості регіону.

Продовжуючи західноукраїнську проблематику, акцентуємо увагу й на статті групи авторів із Дрогобицького педагогічного коледжу Мукачівського державного педагогічного університету (Л. Мусієць, Н. Березь, С. Хомин), які досліджують камерно-вокальну творчість однієї з найбільш помітних постатей Закарпаття – І. Мартона, з чим ім'ям також пов'язано становлення і професіоналізація музичної культури цього регіону. Спираючись на його художні здобутки (обробки народних пісень, збірки солоспівів) автори стверджують, що його музика виявляє ознаки пізньо-романтичної та неокласичної стилістики, які розкриваються у ладо-гармонічній мові (опора на тритонові інтонації, зменшені септакорди, енгармонічні модуляції), образному змісті

(переважання у циклі лірико-драматичних, елегійних, ліричних мініатюр), формі (куплетно-варіаційна; невелика за масштабами, струнка).

У контексті вищенаведеного (важливості регіональної творчості) звернемо увагу й на статтю С. Дацюка, предметом уваги якого є інтерес до представників української діаспори, що через відомі політичні обставини 20–30-х років ХХ ст. змушені були залишити країну. Мабуть, чи не найбільше емігрантів, виходячи зі специфіки організації культурно-політичного простору, мала Західна Україна, політичний устрій та громадська форма функціонування якої до початку 40-х років ХХ ст. складала суттєву відмінність від багатьох ознак традиційно-побутової практики радянської України. Тим більше, що саме Західній Україні притаманним є те, що більшість митців чи організаторів культурного простору мала глибоке духовне коріння, була членами родин, чії представники десятиліттями знаходилися в авангарді культурних подій, підтримували тісні контакти з європейською художньою спільнотою, дотримувалися духовних стандартів української шляхти, в основі інтересів якої завжди лежала освіта та культурна діяльність. Йдеться про Ю. Оранського – музиканта-мистецтвознавця, автора ґрунтовних наукових праць, диригента, концертмейстера. В його доробку – численні обробки народних пісень та оригінальні твори. Утім способом популяризації української музики за кордоном були його «портрети» українських митців у серії «Альбом на екрані», які значною мірою позиціонували Україну за її межами.

Торкається цього періоду й розвідка Ю. Осмачко, в основі якої аналіз творчості українських митців-емігрантів, представників львівської фортепіанної школи – Ю. Осінчук та Л. Крупа, учнів відомих галицьких педагогів Р. Савицького та Д. Гординської-Каранович. Український репертуар, їх концертні виступи в США, громадська діяльність становить інтерес авторки цієї розвідки.

Сучасне життя надає чимало форм художньої презентації творчості митців, не типових у будь-яких країнах навіть у минулу добу. Адже сучасність – це і зміна художнього типу мислення, поява нових засобів виразності, формування іншого художнього смаку. І в цьому зв'язку розгляд традиційних та інноваційних особливостей стінописів на території королівства Марокко дає підстави порівняти цей вид творчості з аналогічними артефактами і в Україні. Висвітлюючи специфіку вуличного мистецтва у містах Рабат, Марракеш, Ес-Сувейра, Асіла, Шефшауен, Лараш, Аль-Душейра протягом десяти останніх років (на прикладі творчості світових і місцевих рейтерів), авторка значну увагу приділяє муралам, створеним у рамках міжнародних фестивалів вуличного мистецтва «Jidar. Toiles de Rue» (м. Рабат). Своєрідність сюжетів й образно-символічне значення стріт-арт-зразків та виявлення творчості українських митців у стріт-арті згаданої держави і є предметом наукового зацікавлення Ю. Шеменьової.

Приверне увагу читача й наукова розвідка О. Чуйка, матеріал якої присвячений виявленню особливостей становлення сакральної архітектури Галицько-Волинського князівства до монгольського періоду, зодчі якого, перебуваючи у руслі східно-християнської традиційної практики, у той же час активно використовували романську будівельну техніку та сформували відповідну систему декорування архітектурних споруд із застосуванням білокамінного різьблення, що у той же час є типовим для центрально – і західноєвропейської художньої традиції. Спираючись на наукові праці видатних мистецтвознавців, автор доводить, що «дві школи давньоруського зодчества – галицько-волинська і володимиро-суздальська – зобов'язані своїм походженням романській архітектурі, що збагатила їх новою будівельною технікою, системою різьблення, формами архітектурного декору, образністю рельєфних зображень, способами опрацювання деталей, своєрідними декоративними елементами, типовими для романського стилю в Європі».

Серед специфічних регіонів, де народна культурна діяльність має глибоке коріння і традиції, є Полтавщина. Саме тут і сьогодні продовжують існувати потужні керамічні школи, яскравим представником яких залишається М. Пошивайло. Саме тут функціонують середні спеціальні навчальні заклади, вихованці яких є вихідцями з цього краю, добре обізнані з його культурною специфікою, а отже формуються в них як майбутній потенціал народної культури країни, здатний не лише зберегти, але й примножити національно-культурну спадщину у розмаїтті її виявів.

Із багатьох видів декоративно-ужиткового мистецтва кераміка є найдавнішим, однак і інтерес до вивчення її численних форм залишається й надалі. Утім сьогодні, у контексті актуалізації цієї практики посилюється увага й до нового виміру досліджень цього регіону – дослідження керамічних виробів Середньої Наддніпрянщини, а саме с. Дибинці Богуславського району Київщини. Матеріали статті О. Руденко спрямовані на виявлення особливостей художнього декорування і формотворення найбільш яскравих витворів, характерних цій локації, яка упродовж десятиліть, акумулювавши творчий досвід багатьох поколінь майстрів, розширила межі художнього впливу на вироби інших гончарних осередків

країни. Намагання авторки виявити провідні етапи функціонування цього ремесла сприятиме поглибленому вивченню кожного з них.

Акцентуємо увагу й на розвідці Є. Харковини, чий науковий інтерес концентрується навколо традиційної галузі декоративно-ужиткового мистецтва Полтавщини – килимарства кінця XVIII–XIX ст., часу, коли ця галузь у краї набула потужного розвитку, була підтримана мережею художньо-промислових майстерень, земствами, окремими меценатами тощо. Дослідниця ставить за мету розглянути різновиди найбільш ранніх виробів, атрибутованих фахівцями як автентичні твори полтавських килимарних майстерень зазначеної доби; здійснює спробу верифікації інформації щодо полтавських килимових виробів означеного періоду, виконаних у східній стилістиці, розширюючи таким чином уявлення про культурний потенціал майстрів Середньої Наддніпрянщини. До переваг цієї статті слід віднести й спробу авторки виявити зв'язок творчості місцевих майстрів із високохудожніми іранською, афганською, пакистанською, турецькою, азербайджанською, французькою традиціями виготовлення килимів, позиціонує регіональні художні здобутки у площині світового художнього простору.

Продовжуючи розгляд культурної практики Західного Полісся, акцентуємо увагу й на дослідженні рівненського хореографа В.Гордєєва, в матеріалах якого помітна спроба реконструювати специфіку побутування народної хореографічної культури в сучасних умовах. Оригінальності пропонованому матеріалу надає власний досвід автора запису окремих хореографічних зразків регіону, намагання виявити специфіку їх побутування в значно змінених умовах суспільного життя. До переваг роботи слід віднести й його спробу розглянути широкий культурний контекст даного питання, акцентуючи увагу на регіональних строях, художній стилістиці, еволюції танцювальної лексики у зв'язку з глобалізаційними чинниками, а також виявити і проаналізувати творчі здобутки найбільш помітних художніх колективів професійного і самодіяльного мистецтва.

Хореографічну практику України, однак у її професійному втіленні у формі балетного мистецтва, досліджує ще одна рівненська дослідниця Л. Маркевич. Предмет її наукових зацікавлень у даній статті становить художня мова класичного танцю 20-30-х років XX ст. як результат творчого пошуку національних майстрів сцени. Відштовхуючись від політики «коренізації», започаткованої 1923 р., авторка виявляє зміни у постановочній практиці, аналізує репертуар провідних театрів молодшої республіки, досліджує потенціал її провідних режисерів-постановників та зміни в принципах побудови сценічних хореографічних образів. Виявляючи міжкультурні контакти українських майстрів із західноєвропейськими фахівцями сцени, завдячуючи яким ця діяльність допомогла національній балетній школі утвердити фольклорно-академічні традиції, в подальшому вона, спираючись на принципи неофольклорного мислення, сформувала національний стилістичний канон. У статті здійснено спробу окреслити подальший розвиток національного балету в контексті прагнення представників «пролеткульту» та соціологів заперечити вітчизняний хореографічний спадок і ліквідувати класичний балет та його школу, яка, на їх думку, «здатна «віддзеркалювати» лише почуття й смаки придворної аристократії та буржуазії, а не реалії часу».

Акцентуємо увагу ще на двох статтях стосовно експериментів у балетному мистецтві. При цього одна з них стосується безпосередньо проблеми реставрації балетних вистав XIX ст., практика яких продовжується у сучасний період, викликаючи чимало дискусій у середовищі фахівців та шанувальників балету (Г. Перова, Л. Гладка), та розвідці А. Підлипської, чий дослідницький матеріал торкається критичного дискурсу інтерпретації балетної класики другої пол. 20 – першої пол. 30-х років XX ст. Однак і перший, і другий матеріал засвідчує актуальність проблеми ставлення до класичного мистецтва і культурної спадщини загалом. Адже наявність її зразків у репертуарі є важливим показником сформованості художнього смаку, відповідної професійної «школи», у той же час залишатися вірним лише постановочним принципам інших «культурних» епох без урахування нових засобів виразності, змін у фізіологічних потенціях людського організму, технічних можливостей виконавства, відчуття ритму доби» також є свідченням відсутності у режисера-постановника «духу часу» та реакції самого мистецтва на змінені обставини.

Серед тематичного розмаїття наукового пошуку історична проблематика завжди є предметом особливої уваги. У цьому контексті розвідка Н. Вергунової ставить за мету з'ясувати вплив першої в країні дизайнерської школи – Вищих державних художньо-технічних майстерень (ВХУТЕМАС) на формування специфічного напрямку культурної практики – «виробничого мистецтва» – дизайну. Адже тогочасне його становлення спрямовує дослідницю думку й до виявлення витоків системи організації художньої освіти, яка б мала стати підґрунтям формування нових кадрів. І в цьому зв'язку структура навчання, компроміси в її організації, спроби пошуку синтезу між мистецтвом, виробничою діяльністю

й виготовленою продукцією дають підстави для аналогій із сьогоденням, підвищуючи актуальність наукового пошуку авторки.

Питанням сценічного мистецтва, зокрема феноменологічній сутності гриму, що має знакову природу та вирізняється чималою кількістю смислових функцій; присвячується стаття В. Медведєвої, в матеріалах якої осмислюється значення гриму в театральній структурі в якості того, «що сприяє трансляції художньої інформації на витонченому рівні, з почуттями, що дозволяє глядачеві бути не лише причетним до представленої історії, а й створює необхідне «занурення» в атмосферу сценічної дії».

Традиційно у наших збірниках чималий розділ посідає інформація, спрямована на аналіз художньої діяльності окремих митців, практики сучасного виконавства та виявлення специфіки переважно нових музичних композицій, створених нещодавно, або тих, виконавці яких надають їм іншої інтерпретації. Сюди можна віднести й той матеріал, автори якого намагаються дати поглиблену характеристику музичним творам, підготовленим для духових інструментів, які не часто є предметом спеціального музикознавчого чи мистецтвознавчого аналізу.

У цьому зв'язку наукова розвідка І. Палійчук ставить за мету виявити шляхи розвитку українського інструментального жанру сонати для мідних духових інструментів, створених у другій половині ХХ – поч. ХХІ ст., зробивши предметом наукового дискурсу творчість М. Бердієва, Ю. Іщенка, В. Задерацького, Й. Ельгісера, Г. Ляшенка. Здійснивши аналіз творів названих композиторів, підготовлених для мідних духових інструментів, авторка наголошує, що їхнім композиціям «притаманні такі концептуальні та жанрово-стильові особливості, як перетворення й поглиблення класико-романтичних традицій, елементи конструктивізму, філософічність, жанрова взаємодія з концертом, симфонічною поемою, симфонією, розкриття тембрових та технічних можливостей духових інструментів, багатство неповторних художньо-естетичних рішень».

Звернемо увагу й на статтю, авторка якої намагається виявити специфіку творчого процесу в композиції, акцентуючи на характерних особливостях опрацювання поетичних текстів сучасним українським композитором В. Степурком (Я. Бардашевська), від яких значною мірою залежить осягнення смислового поля, символіки і метафоричності канонічних, фольклорних словесних текстів у їх впливі на музичну драматургію твору.

Пошук шляхів покращення сприйняття матеріалу, зміна стереотипів у ставлення до навчання у процесі підготовки фахівця художньої сфери завжди є предметом особливої зацікавленості наукової громадськості. Тим більше, що сучасні організаційно-фінансові проблеми в українських ЗВО все більше вимагають формування тих методик навчання, які сприятимуть зміні стереотипів у навчанні, врахування потенційних можливостей інформаційних технологій, якими оточена сучасна молода людина. І в цьому зв'язку наукова розвідка С. Шумакової, метою якої є осмислення провідної проблеми сучасної художньої освіти, «переформатування», створення цілісного художньо-освітнього простору, пошуку інноваційних технологій та актуальних методик, удосконалення методологічного інструментарію, підвищення методологічної культури як такої, на часі. З авторської точки зору нові технології, впроваджені в систему професійної освіти, необхідно розглядати як еволюцію освітнього простору. Тож «переосмислення» вектора розвитку і є стрижневим поняттям нинішнього педагогічного процесу, сутнісним, глибинним та визначальним фактором, що відповідає сучасним вимогам організації професійної підготовки, виявлення її потенційних ресурсів.

Серед інших, мало розглянутих, принаймні, у наших збірниках питань, є цирк, який належить до цікавих форм масового відпочинку, однак як явище культури, він ще не став предметом наукового зацікавлення з метою виявлення витоків цього явища, його розвитку на теренах України, форм міжкультурних контактів тощо. Тож розвідка О. Поспелова з цього приводу є достатньо оригінальним явищем у сучасному науковому дискурсі. Відзначимо, що автор, здійснивши аналіз значного корпусу історичних джерел, доходить висновку, що «у питанні коректності ставлення сучасного циркового мистецтва України до мистецтва скоморохів часів Київської Русі... на сьогодні не існує вагомих історичних свідчень, які б дозволили вважати скоморохів передвісниками сучасних циркових артистів, і всі висновки науковців щодо подібної спадкоємності спираються лише на припущення і не підкріплені необхідними для науки документальними підтвердженнями». Більш коректним, на думку цього автора, є припущення вважати витоків сучасного циркового мистецтва перші гастрольні виступи на етнічній території України західноєвропейських акробатичних і циркових труп, які належать до другої пол. ХVІІІ ст.

Уже декілька років поспіль на сторінках нашого збірника презентуються питання шоу-бізнесу, а надто – модельної його складової, що є предметом зацікавлень науковців Київського національного університету культури і мистецтв. І в цьому зв'язку стаття В. Кузнецової продовжує розгляд даної проблематики, зосереджуючи увагу на дефілі, яке розглядається як важливий засіб демонстрації

трендів та складно-організований художній процес із власною образною системою й методами відтворення. Залучаючи у підтвердження низку наукових праць, авторка стверджує, що мода створює узагальнений модний образ, пов'язаний із художнім образом, а засоби театрального вираження – декорація, музика, світло та маска, – лише допомагають гармонізувати ідею та художній образ дизайнера, за допомогою яких ідея дизайнера і сам образний стрій колекції впливають на глядача і як візуальний, і як емоційний об'єкт.

Цю проблематику продовжує й інша дослідниця цього ж закладу вищої освіти – М. Сорока, предметом уваги якої є мода як видовище, побачене крізь призму етнокультурних і міфологічних вимірів.

Звернемо увагу й на фрагмент оригінального і глибокого дослідження представника Національного університету «Острозька академія» Я. Бондарчук, яка розробляє складну наукову проблему – виникнення образотворчого мистецтва прадавньої доби і має низку публікацій у наших наукових збірниках, торкаючись різних аспектів вивчення цього питання.

На цей раз, спираючись на дослідження науковців другої пол. XIX – першої пол. XX ст., авторка виявляє особливості виникнення наукових теорій походження мистецтва, залежність розвитку їх основних положень від світоглядних переконань дослідників, від накопичення археологічних артефактів, аналіз яких дозволяв зробити відповідні теоретичні узагальнення.

У цьому ж ряду відзначимо й розвідку В. Козінчука, метою дослідження якого є іконографічний канон у контексті розвитку українського образотворчого мистецтва. Підкреслюючи відсутність фахових досліджень із цього питання у вітчизняній науковій практиці, автор розглядає сутність понять «канон», «іконописне правило» тощо, аналізуючи найвідоміші визначення іконографічного канону у фундаментальних розвідках.

Стаття А. Кравченко належить до небагатьох досліджень, метою яких є виявлення основних тенденцій естетики і семіології ансамблевого виконавства в контексті мовно-інтонаційних видозмін та ключових мистецьких течій і технологій постсучасної доби.

Неодноразово у наших збірників оприлюднюються дослідницькі матеріали, метою яких є виявлення потенційних можливостей різних музичних інструментів у питання відтворення чи розширення сприйняття змісту того чи іншого музичного твору. От і в цьому випуску подібна проблематика продовжена розвідкою Н. Цейко, яка ставить за мету виявити художньо-виразові можливості партії фортепіано у вокальних творах В. Кирейка, підготовлених на тексти Лесі Українки, І. Франка і Т. Шевченка. Тоді як Р. Шевченко досліджує специфіку найбільш типових прийомів кобзарського (бандурного) виконавства і їхнє «вживлення» у фортепіанну фактуру епіко-драматичного солоспіву.

Культурно-мистецький аспект художнього оздоблення традиційної української сорочки крізь призму наукових праць вітчизняних дослідників, спираючись на масив спеціальної літератури переважно радянської доби, виявляє Т. Шнуренко.

Завершуючи короткий огляд оприлюднених матеріалів цього випуску, можна вкотре переконалися у тому, що складне сьогодення дає, у той же час, достатньо широкий вимір проблематики, якою цікавиться наукова спільнота.

CULTURAL AND ART HERITAGE OF UKRAINE IN NEW SOCIAL AND POLITICAL CIRCUMSTANCES

Vytkalov Sergiy – Doctor of Culturology, Professor of the Department of Culturology and Museology, Rivne State Humanitarian University, Rivne;

Vytkalov Volodimir – candidate of pedagogical sciences, professor, manager of department of kulturologii and museosnavstva Rivne state humanitarian university, Rivne

The thematic number of scientific articles is sent to the professional, scientific and metric digest «Ukrainian Culture: Past, Present, Ways of Development» (vol.30, "Art Studies") and analyzed. The issues, which are the subject of scientific interest of researchers, are revealed.

Key words: scientific search, cultural and artistic life, modernity, historical retrospective, intercultural dimension.

Надійшла до редакції 20.11.2019 р.

ЗМІСТ

<i>Виткалов С.В., Виткалов В.Г.</i> Культурно-мистецька спадщина України в нових суспільно-політичних обставинах	3
---	---

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СВІТОВОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

<i>Чуйко О.Д.</i> Давньогалицька архітектура в контексті сакральної культури Русі XII–XIII ст.	8
<i>Поспелов О.О.</i> Циркове мистецтво у просторі та часі: від Колізею до амфітеатру Естлі; від скоморохів до сучасності	14
<i>Руденко О.О.</i> Дибинецька кераміка в художній культурі України XIX–XX століть	22
<i>Молчко У.Б.</i> Публіцистична діяльність Дениса Січинського на шпальтах щоденника «Діло»	30
<i>Вергунова Н.С.</i> «ВХУТЕМАС» у процесі становлення дизайну на пострадянському просторі	36
<i>Markevych L.A.</i> New features of artistic language of classical dance in 20–30 of XX century as choreographers' search results	40
<i>Підлипська А.М.</i> Критичний дискурс інтерпретації балетної класики другої пол. 1920 – першої пол. 1930-х років	46
<i>Перова Г.О., Гладка Л.В.</i> Реставрація балетів XIX століття як тренд	53
<i>Gordeyev V.</i> The historical-geographical and ethnographic factors of formation of the Polissya's folk choreographic culture	58
<i>Шнуренко Т.В.</i> Дослідження української сорочки як складової традиційного строю у працях вітчизняних науковців (друга пол. XIX ст. – 80-ті роки XX ст.)	68
<i>Дацюк С.Я.</i> Музикознавча діяльність Юрія Оранського на тлі розвитку музичної культури української діаспори	76
<i>Осмачко Ю.</i> Мистецька діяльність представників Львівської фортепіанної школи у США	82
<i>Палійчук І.С.</i> Жанр сонати для мідних духових інструментів у творчості українських композиторів другої половини XX–початку XXI століть	89
<i>Шеменьова Ю.</i> Сучасні мурали у контексті стріт-арту Марокко	95

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

<i>Бондарчук Я.В.</i> Теорії виникнення мистецтва в дослідженнях другої пол. XIX – першої пол. XX ст.	102
<i>Козінчук В.Р.</i> Іконографічний канон у світлі українського мистецтва: постановка проблеми	109
<i>Шумакова С.М.</i> Імерсивні технології : переосмислення історії театру	116
<i>Кравченко А.І.</i> Полімодальність виконавської практики українських ансамблів (кінець XX – початок XXI століть)	121
<i>Бардашевська Я.М.</i> Специфіка опрацювання композитором В. Степурком поетичних текстів	127

Татарнікова А.А. Фігура уславлення як тембральне наповнення партії Князя Ігоря в однойменній опері О. Бородіна	133
Мойсіюк В. Хорова обробка народної пісні у творчості Георгія Мірецького: шляхами відновлення спадщини митця	139
Мрочко В., Кириченко І. Солоспіви Георгія Мірецького за поезіями Олександра Богачука: художній аспект	145
Мусієць Л.В., Берец Н.Ю., Хомин С.Я. Жанрово-стильові особливості камерно-вокальної творчості І. Мартона	151
Цейко Н. Художньо-виразові аспекти партії фортепіано у вокальних творах В. Кирейка на вірші Т. Шевченка, Лесі Українки та І. Франка	156
Шевченко Р.С. Солоспів м. Лисенка «Моліться, братія, моліться!» з поеми «Гайдамаки» Т. Шевченка у контексті інструментального синтезу фортепіано та бандури	162
Медведєва В.В. Феноменологічна сутність гриму як складного структурно-функціонального утворення	167
Павлюк Т.С. Специфіка сучасного-спортивного бального танцю в Західній Європі	172
Сорока М.В. Мода як видовище: етнокультурні та міфологічні виміри	177
Кисельова К.О. Напрями проектування fashion-об'єктів з урахуванням екологічного фактору	181

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

Луць С.В. Культурно-мистецькі візії проекту «Ювелірство нової доби: грані дизайну та рукотворності»	188
--	-----

CONTENTS

Vytkalov S., Vytkalov V. Cultural and art heritage of Ukraine in new social and Political circumstances3

Part I. HISTORICAL AND ARTISTIC HERITAGE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE WORLD CULTURE

Chuyko O.D. Ancient galician architecture against the background of sacral culture of Rus
in the XII–XIII centuries8

Pospelov O. Circus art in space and time: from the Colosseum to the Astley's amphiteater;
from scomorochs to modernity 14

Rudenko A. Dybyntsi's ceramics in art culture Ukraine XIX–XX centuries22

Molchko U. Publicist activity of Denys Sichynskyy in the daily newspaper «Dilo»30

Vergunova N. «VKHUTEMAS» in the process of forming design in the post-soviet space36

Маркевич Л.А. Нові риси художньої мови класичного танцю в 20–30-х роках XX ст.
як результат творчого пошуку балетмейстерів40

Pidlypska A. Critical discourse of interpretation of ballet classics of the secondhalf
of the 1920 – the first half of the 1930 s46

Perova H, Hladka L. Restoration of nineteenth century ballets as a trend53

Гордеев В. Історико-географічний та етнографічний фактори
народної хореографічної культури Полісся58

Shnurenko T. Research of ukrainian shirt as a component of traditional clothing
in the works of domestic scientists (second half of the XIX century – 80 th of the XX century)68

Datsyuk S. Musicological activity of Yuriy Oranskiy on the ground
of ukrainian diaspora's musical culture development76

Osmachko J. Artistic activity of representatives of Lviv piano school in the USA82

Paliichuk I. «Impresa» as a catalizer of art –cultural processes in Ukraine
of the 90-s years of the XX century89

Shemenova Y. Modern murals in the context of the Morocco street art95

Part II. THEORETICAL AND ARTISTIC ASPECTS OF THE UKRAINIAN CULTURE

Bondarchuk Y. Theories of the origin of the art in studies of the second half
of the XIX – the first half of the XX century102

Kozinchuk V. The iconographic canon in the light of ukrainian arts: formulation of the problem109

Shumakova S. Immersive technology: rethinking theater history116

Kravchenko A. The multimodality of the performing practice of ukrainian ensemble musicians
(late XXth – early XXIst centuries)121

Bardashevskaya Y. The specificity of processing of the poetic text by composer of V. Stepurko127

Tatarnikova A.A. The figure of glorification as timbre filling to parties of the «Prince Igor» in the same name opera of A. Borodin	133
Moisiuk V. The choral transcriptions of volyn folk song in Heorhii Miretskyi's creation: the ways of restoration by artist's heritage	139
Mrochko V., Kyrychenko I. The Heorhii Miretskyi's solo songs by Oleksandr Bohachuk's poetry: artistic aspects	145
Musyets L, Berets N, Khomyn S. Genre-style features of I. Marton's chamber-vocal creativity	151
Tseyko N. The aspects of artistic expressive of the piano party in the V. Kyreykos vocal works on T. Shevchenko's poems, Lesya Ukrainka, s poems, I. Franko s poems	156
Shevchenko R. Analysis of m. Lisenko's romance «Pray, brothers, pray!» from T. Shevchenko's poem «Haydamaky» – in the context of the instrumental synthesis of piano and bandura	162
Medvedeva V. The phenomenological essence of theatrical make-up as a complex structural-functional education	167
Pavlyuk T. Specificity of modern sports ball dance in Western Europe	172
Soroka M. Fashion as a spectacle: ethnocultural and mythological dimensions	177
Kyselova K. Directions of designing fashion-objects taking into account ecological factors	181

Part III. SUMMARIES, REVIEWS, REPORTS

Luts S. Cultural and art visions of the project: «Jewelry of modern times: grand design and handworks»	188
---	-----

ISSN 2411-1546

Наукове видання
Scientific edition

**Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку
Науковий збірник**

**Ukrainian culture : past, modern and ways of development
Scientific journals**

**Напрямок : Мистецтвознавство
Branch : Art Criticism**

**Випуск 30
Issue 30**

Редактор:
В. Г. Виткалов
Editor:
V. G. Vytkalov

Комп'ютерна верстка:
Л. М. Федорук
Computer make-up:
L. M. Fedoruk

У зв'язку зі зміною вимог до наукових збірників цей випуск виходить із запізненням

**Електронні версії наукових збірників та вимоги до публікацій
знаходяться на сайті – *kulturologiya.rv.ua***

М/т.: 067-803-23-98 – головний редактор та 096-541-71-35 – відповідальний секретар

Електронна адреса: *sergiy_vsv@ukr.net*

Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.

Зам. № 229/1. Ум. друк. арк. 22,7. Наклад 100.

Видавничі роботи: ППДМ

свідоцтво про державну реєстрацію РВ № 11 від 12.06.2002 р.

35304, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Корнин, вул. Центральна, 58

Адреса редакції: 33000, Україна, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12,

Рівненський державний гуманітарний університет

Кафедра культурології та музеєзнавства